

NĂM

1994

CƠ HỘI ĐỂ
PHÁT TRIỂN
VÀ NGUY CƠ
TỤT HẬU
ĐỀU LỚN

PGS. ĐÀO CÔNG TIẾN

Trong bối cảnh chính trị giữ được sự ổn định và quan hệ quốc tế được mở rộng, công cuộc đổi mới đã hướng vào sự thay đổi căn bản cấu trúc kinh tế-xã hội so với mô hình cũ, mà nét chính yếu là đổi mới chế độ sở hữu, thành phần kinh tế và loại hình doanh nghiệp, đổi mới cơ chế chính sách và dân chủ hóa trong hoạt động kinh tế, đã diễn ra cả trên diện rộng và chiều sâu của đời sống kinh tế-xã hội nước ta.

Năm 1993 cùng với năm 1992 và 1991 với những nỗ lực lớn, công cuộc đổi mới đã đạt được kết quả rất có ý nghĩa:

- Nhịp độ tăng GDP bình quân hàng năm đạt 7,2%.
- Sản lượng lương thực tăng đều, riêng năm 1993 đạt 24,5 triệu tấn.

- Tích lũy nội bộ so với GDP đạt 4,8% (1991) 6,9% (1992) và 12,7% (1993).

- Nhịp độ tăng kim ngạch xuất khẩu bình quân hàng năm trên dưới 20%, đạt gần bằng kim ngạch nhập khẩu, với khoảng 3 tỷ USD năm 1993.

Tính đến 30.10.1993, cả nước có 779 dự án đầu tư trực tiếp của nước ngoài được cấp giấy phép với khoảng 6,72 tỷ USD.

Những con số tiêu biểu trên đây, không đơn độc, mà nó hòa với những sự kiện kinh tế-xã hội phản ánh sự chuyển biến thực chất nền kinh tế, mà ít nhiều ai cũng thấy. Đó là nền kinh tế đã vượt qua được tình trạng trì trệ, suy thoái-cái gai góc nhất, cái hiểm họa nhất của thời kỳ khủng hoảng. Đó là cơ sở căn bản để tạo thế và lực mới, để tạo dần những điều kiện tiền đề cho một thời kỳ mới của sự phát triển. Đó cũng là cơ sở căn bản đặt vận nước trước cơ hội mới chưa từng có trong thập niên qua.

Nhưng thật sai lầm, nếu chỉ thấy cơ hội mà không thấy sự thách thức và nguy cơ. Tại phiên họp đầu tiên của Tổ tư vấn cải cách kinh tế và cải cách hành chính của Thủ tướng Chính phủ (ngày 20 và 21.11.1993) nhiều thành viên của tổ đã cho rằng vận nước đang ở thời điểm của "ngưỡng biến hóa" với cơ hội và nguy cơ đều lớn.

Thực vậy, mặc dù đã có bước phát triển và thành đạt, nhưng nền kinh tế nước ta còn những tồn tại, khó khăn không nhỏ:

- Cơ sở hạ tầng kinh tế-xã hội còn yếu kém, sự chuyển dịch cơ cấu kinh tế theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa chưa nhiều đang là cản ngại cho sự chuyển biến về chất của nền kinh tế.

- Thị trường trong và ngoài nước chưa mở ra đầy đủ. Thị trường đất, thị trường vốn chưa hình thành đủ một môi trường thuận lợi để huy động và chuyển dịch

vốn có hiệu quả.

- Khả năng về vốn, công nghệ quản lý của các doanh nghiệp còn hạn chế, nhất là doanh nghiệp nhà nước, đang nắm giữ một phần lớn vốn của nhà nước, nhưng hoạt động kém hiệu quả và trên chục ngàn hợp tác xã của mô hình kinh tế cũ đang tồn tại với số khá lớn trong đó chưa chuyển sang chức năng và cơ chế quản lý mới, đang là cản ngại cho việc nâng cao năng suất, chất lượng, hiệu quả trong sản xuất kinh doanh.

- Tham nhũng, lãng phí trong sản xuất và tiêu dùng, thất nghiệp và những tệ nạn xã hội khác có nguyên nhân từ kinh tế và thường xuyên tác động xấu đến tăng trưởng kinh tế. Trật tự kỷ cương trong đời sống kinh tế còn lơ lửng.

- Còn thiếu nhất trí về quan niệm cải cách kinh tế, còn thiếu hợp lý trong hệ thống tổ chức bộ máy, năng lực và sự trong sạch của đội ngũ cán bộ chưa ngang tầm với chức trách nhiệm vụ được giao vẫn còn tác động xấu đến việc thực hiện trọng trách lãnh đạo và quản lý của Đảng, Nhà nước cả về định hướng và vận hành nền kinh tế bằng luật pháp, cơ chế chính sách, bằng thực lực tự xác quý quốc gia... nhất là nền kinh tế đang và sẽ chuyển động mạnh trong cơ chế thị trường.

Điềm qua những tồn tại khó khăn nổi cộm đó, không thể không nghĩ tới nguy cơ có thể nảy sinh từ đó. Đó là nguy cơ tăng trưởng chậm, hiệu quả không cao, để rồi tụt hậu ngày càng xa so với quốc tế, trước hết là so với các nước trong khu vực. Nếu bị tụt hậu về kinh tế thì cũng không còn có cơ sở xây dựng một xã hội văn minh, công bằng và nhân ái. Từ tồn tại khó khăn nổi cộm trên có thể nảy sinh sự bất ổn từ chính trị xã hội cả trong môi trường kinh tế tăng trưởng, thậm chí tăng trưởng mạnh. Như vậy không chỉ có nguy cơ tụt hậu về kinh tế mà có cả nguy cơ không giữ được định hướng thì không "an dân" được.

Năm 1994, ở vào thời điểm mà vận nước đứng trước cả thuận lợi và khó khăn-cơ hội để phát triển và nguy cơ tụt hậu đều lớn. Nắm bắt cho được cơ hội dừng để cơ hội vượt khỏi tầm tay và mất đi cũng như đẩy lùi và làm tan biến nguy cơ để đưa nền kinh tế của đất nước vào thời kỳ phát triển mới, thực sự là thách thức lớn đối với Đảng, Nhà nước và đối với cộng đồng người VN chúng ta. Niềm vui hay nỗi lo lắng về sự đương đầu với thách thức sẽ đến từ những dấu hiệu rất cụ thể đây bức xúc: Hội nghị cán bộ Đảng giữa nhiệm kỳ, chính đồn Đảng, cải cách hệ thống hành chính Nhà nước, chống tham nhũng, lập lại trật tự kỷ cương trong đời sống kinh tế xã hội ♣